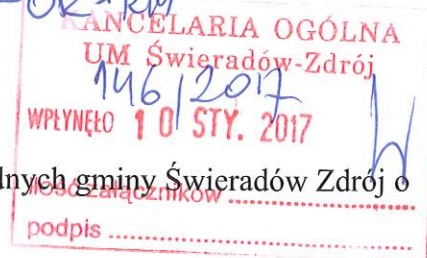

Petycja do radnych oraz do władz miasta i gminy Świeradów Zdrój

(zgodnie z ustawą o petycjach należy zamieścić ją w BIP)

Zwracam się z petycją do władz gminy Świeradów Zdrój oraz do radnych gminy Świeradów Zdrój o odbudowę jednej z atrakcji turystycznych.

Wzorem Livigno i tamtejszego muzeum przy stoku narciarskim, poświęconego antycznemu kultowi lokalnego bóstwa, także w Świeradowie Zdroju przypomnianoby turystom (narciarzom, turystom pieszym) historię z roku bodaj 1116, kiedy to zburzono czy ukryto miejscowy posąg bóstwa, jaki wg przekazów miał stać na górze wznoszącej się nad miastem.

Przypomnienie tej historii miałoby cel wyłącznie turystyczny. Miałoby za zadanie przekonać turystów do wizyty na szczycie góry, by zapoznać się np. z muzeum czy z plenerową wystawą- np. w formie szeregu tablic informacyjnych- z miejscowymi legendami i przekazami historycznymi na ten temat.

Wielką atrakcją byłaby rekonstrukcja samego posągu, jaki tutaj czczono w czasach wczesnego średniowiecza. Być może- znakomicie zaplanowane i urządzone muzeum- wystawa- byłaby główną atrakcją Świeradowa Zdroju, noszącego wcześniej nazwę Bad Flinsberg- właśnie od kultu owego bóstwa Flins?

Przypomnienie całej otoczki tego kultu, zgromadzenie informacji na ten temat, przygotowanie ekspozycji- na przykład na stacjach kolei gondolowej oraz na szczycie góry- z pewnością doprowadzi do wzbogacenia lokalnej oferty turystycznej.

Wydawnictwo jakie prowadzę posiada w swoich archiwach dwie krótkie wzmianki na ten temat. Przekazuję je poniżej.

Wnoszę o:

- zarezerwowanie w budżecie środków na - w pierwszym etapie- przygotowanie tablic informacyjnych które umieszczone byłyby na szczycie góry, oraz środków na ekspozycję na stacjach kolei gondolowej, na wydanie ulotek dla turystów z historią owego posągu jak też i historią owego kultu,
- zarezerwowanie środków budżetowych na lata przyszłe celem budowy na szczycie góry repliki posągu jaki został zniszczony.

Doniesienia archiwalne jakie posiadamy w naszym redakcyjnym archiwum (wyrażam zgodę na ich dowolną republikację i obróbkę, na życzenie mogę przesłać więcej materiałów):

Biały Flins/Izerskie Garby to góra, na której ukryto wg legend złoty posąg pogańskiego bóstwa, Flinsa, "jakoby w grocie na jej północnym stoku", jak donosi autor lokalnych opisów tych okolic. Po II wojnie światowej wzniesienie miało nazwę: *Biały Lwiniec* niem. *Weisse Flins*, wiążąca się z legendą o słowiańskim bożku. W przeszłości wzniesienie nosiło nazwę: *Weisser Steirücken*, *Weisse Flins*, *Bily Flins*, *Bile Garby*, *Biały Lwiniec*, *Biały Kamień*.

Flins (Flynz, Lwińc)

Nie wiadomo czy poprawnie opisane bóstwo słowiańskie, po raz pierwszy wzmiankowane w "Kronice Saskiej" (*Cronecken der Sassen*) brunszwickiego urzędnika i pisarza Konrada Bothego, z 1492 roku. Brakuje świadectw autentyczności jego kultu.

Według podania jego złoty posąg miał stać na górze nieopodal Świeradowa-Zdroju, koło Budziszyzna oraz w Iławie koło Szprotawy. Opisany jako trup w płaszczu, z długą brodą, w jednej ręce trzymający pecherz lub róg albo też pochodnię, zaś drugą podtrzymujący stojącego lwa. Legenda o Świeradowie-Zdroju wspomina zaś samego lwa.

Stanisław Staszic opisując Góry Izerskie zamieścił o Flinsie następującą informację: *Welikońskie góry pierwotnie leżą w Xięstwie Jaworskiem, mil 10 wzdłuż, a około 6 mają wszcz. Tu są najdawniejsze osady Serbów, i Wendencyków, narodów Sławiańskich. Skład tych gór jest granit i gnejs jednolity, w jednym i drugim kwarc przemaga. Szczególnie w górze Flins. Nazwisko jej od bożka śmierci u Serbów i Wendencyków, który tu z dawnych podań miał mieć kościół.*

Flins.JPG

Nie interesuje nas jednak udowodnienie istnienia szprotawskich Dziadoszyców, lecz analiza nazwy tego związku plemiennego. Przedrostek „dad”, „diad”, „ded” językoznawcy tłumaczą jako „dziad”, a zaś ten w polskim i litewskim folklorze oznaczał umarłego. Na cześć zmarłych odbywały się wśród Słowian święta zwane właśnie „dziadami”. [1]

Powyższa analogia może sugerować kult Flinsa wśród Dziadoszyców. W „Mitologii Słowian” Gieysztora wspomina się, że lasami włada „ded” (dziad), co można analogicznie odnieść do specyfiki ziemi Dziadoszyców. Była to w większości puszcza, o czym świadczą dawne nazwy tutejszych miejscowości: *Lesin* – dziś Leszno Dolne, *Borau* – dziś Borów, *Hirschfeldau* (jelenie rozdroże) – dziś Jelenin, *Sprottischwaldau* (las szprotawski) – dziś Szprotawka m.in. [2]

Wg źródeł czeskich, a Dziadoszyce byli jak najbardziej plemieniem czeskim, tutejsi Słowianie posiadali drewniane figurki wyobrażające zmarłych przodków. Cosmas napisał, że podczas święta Dziadów odprawiano tańce z maskami na rozstajach dróg, a Czesi zabijali ofiary nad źródłami.

FLINS A NAZWY PRZEDGÓRZA SUDECKIEGO I SUDETÓW

Tutaj chciałbym zwrócić uwagę na motyw Flinsa występujący, przynajmniej rzekomo w nazwach niektórych miejscowości przedmiotowego terenu. Na pierwszym miejscu występuje oczywiście sam Świeradów Zdrój. Uwagę zwracają ponadto sąsiednie miasta Lwówek Śląski (niem. *Löwenberg* – góra lwa), Gryfów Śląski (gryf = lew), Wleń (lwiniec).

Występowanie wyrazowego motywu Flinsa i lwa w nazwach powyższych miejscowości mogłoby tylko potwierdzać niegdysiejsze jego funkcjonowanie. Choć zadaję sobie pytanie, skąd motyw lwa na tym terenie?

Są pomysły by Flinsa uważać za protoplastę sudeckiego Liczyrzepy – ducha gór. Liczyrzepa to także sędziwy dziad, o surowych rysach twarzy, trzymający w ręku laskę. I nie wiadomo, skąd się wziął.

wg <http://borydolnoslaskie.w.interia.pl/dziadoszyce.htm>

Opr. A. Fularz na podstawie Wikipedii oraz przeróbki i skrótów z tekstu opublikowanego w portalu *NaszeSudety.pl* dostępnego pod adresem: <http://www.naszesudety.pl/?p=artykulyShow&iArtykul=5397>

Przypisy

1. ↑ Rezess über die Teilung der Fuhne 1835/36, Heimatmuseum Zörbig
2. Ingeman, B. S. Grundtræk til En Nord-Slavisk og Vendisk Gudelære. Kodaň 1824.
3. Felix Matuszkiewicz "Geschichte der Stadt Sprottau", 1908
4. Stanisław Staszic "O ziemioródtwie Karpatów i innych gór i równin Polski", 1815 (Drukarnia Rządowa w Warszawie)
5. Konrad Reiss "Der Flynz – Ein sagenumwobener Findling zwischen Zörbig, Zehmitz und Löberitz", 2002
6. Rapmund "Chronik der Stadt Zörbig", 1849
7. Johann Gottlob Worbs "Geschichte der Herrschaften Sorau und Triebel", Sorau 1826
8. Waldemar Bena "Dzieje Puszczy Zgorzelecko-Osiecznickiej", 2001 (ISBN 83-87320-88-9)
9. Towarzystwo Bory Dolnośląskie "Boski Flins na Dolnym Śląsku, Łużycach i w Saksonii", 2004
10. **Maciej Boryna**

BOSKI FLINS na Dolnym Śląsku, Łużycach i Saksonii

wydanie specjalne magazynu popularno-naukowego "Szprotawa i okolice & Bory Tucholskie". Podręcznik edukacji regionalnej. Edycja kolekcjonerska limitowana. Zielona Góra 2004

--

Flins, cc wikipedia

W 1819 r. autor niemieckojęzyczny, pan F. Kruse opublikował swoje dzieło „Budorgis oder etwas über das alte Schlesien vor Einführung der christlichen Religion besonders zu den Zeiten der Römer nach gefundenen Alterthümern und der Probstei Gorkau”.

W dziele tym autor opisuje odkryte pozostałości po przedchrześcijańskich wierzeniach na Śląsku, znajdują się tu krótkie wzmianki o okolicach ruderyjnych, a mianowicie o: Świeradowie – Zdroju, Kamieniu i kulcie Białego Flinsa...Jest to chyba jedno z najstarszych zachowanych, archeologicznych źródeł pisanych.

(...)

„...Flinsberg [Świeradów – Zdrój], 4 mile na południowy zachód od Löwenberga [Lwówka Śląskiego], pomiędzy podnóżem Hasenhöhe [?] na lewo i Haunerich [?] na prawo od Kwisy, w wejściu do pięknej doliny, którą stanowi Iserkamm [Wysoki Grzbiet] i Haunerich, Langeberg [Dłużec] i Kemnitzkamm [Grzbiet Kamienicki], do białego Flinsa, gdzie wypływa Kwisa z 9 źródeł [jej źródła to Widły I, II i III]. Tu został odkryty wielki grobowiec otoczony kamieniami. Wiadomość o nim znajduje się w „Geogr. Magazin”, Lipsk 1784, Zeszyt 8. Art. „Nachrichten über Flinsberg”. Gdy doświadczałem pobytu u wód we Flinsbergu, przybywałem tam u obecnego posiadacza ziemskiego o nazwisku Schwedler. Nie słyszał on o żadnych wykopaliskach. Ale zgodnie ze swoim osobliwym marzeniem o skarbie, wydobył on spod kamienia garnek, gdy okazał się być pusty, wyrzucił go w pobliżu do Kwisy. Do tego miejsca należy Stein (Steinau)...”
Ciąg dalszy nastąpi.

wg http://kronikidomowe.blogspot.com/2012_05_01_archive.html

“...Lubań (Lauban) w Górnych Łużycach. Część Dolnego Śląska, w której miasto Lubań się wznosi, stanowią Górne Łużyce. Nazwa miasta wskazuje, że Słowianom zawdzięcza swe powstanie, bo gdyby Niemcy byli je pobudowali, to by nie omieszkali dać mu miana niemieckiego. O ile skąpe szczegóły z oddalonej przeszłości do nas doszły Lubań należał pierwotnie do Czech [...] Wiara chrześcijańska dopiero w XII w. tutaj zajaśniała. W czasie pogaństwa czczono tu między innymi bogami Radegasta. Bożka tego wyobrażano przybranego w długi czerwony płaszcz; w prawej ręce miał laskę i przez lewe ramię przewieszono lwa. Świątynię swą miał w miejscu o milę oddalonym od dzisiejszego zakładu kąpielowego Flinsberga, gdzie napotykamy jeszcze ślady dawniejszych ołtarzy pogańskich. Radegast miał w tych stronach także pod nazwą Flinca [Flinsa] odbierać cześć bałwochwalczą [...]

Tygodnik Ilustrowany, 1884 nr 102”

„...Tutaj też należy wieś Kamień (Steinau bei Wiel.), około mili na północ, lekko na wschód od zwanej Todtenstein, wysokiej, białej kwarcowej skały. Niegdyś miał tu być czczony Tod, Toth lub Flins. Nie doświadczyłem tego przy starożytnych naczyniach wydobytych podczas wykopalisk w jego pobliżu [tj. w pobliżu Todtenstein – przyp. moje]*. Do tego miejsca przynależy jeszcze Wiesse Flins, góra na końcu doliny Kwisy, gdzie również był czczony Flins. Według słów mieszkańców, wśród kwarcowych skał znajdował się jego zamek wypełniony skarbami. Jednakże tylko raz dane było jednemu z mieszkańców Flinsberga odkryć kamienną furtę, po której nie ma już śladu.

O kulcie Flinsa, od którego pochodzi nazwa, i jego wytypowaniu przez papieskiego ojca Henryka V 1106 oraz Lothara II ** vergl. [porównaj?-przyp.moje] w Łużyckich Osobliwościach Grossera II. Th. p. 4,5, szczególnie uwagi 5.8.9. Potrójny wizerunek, co do którego nie ma całkowitej pewności, można znaleźć ib. p.1. u Manliusa, annall. Budiss. i wykutego w kamieniu przedstawienia w Görlitz. Łużyckie Roczniki umiejscawiają Flinsa nad Kwisą na Górze Flinsa. Wg Grossera, p.5 został opisany kamień z jego wizerunkiem, który stał koło Budziszyna, w kierunku Oehna, nad Szprewą, a zatonął w rzece”

wg <http://kronikidomowe.blogspot.com/search/label/Flins>

opr. A. F. na podst. Wikipedii.

- Felix Matuszkiewicz "Geschichte der Stadt Sprottau", 1908
- Stanisław Staszic "O ziemioródtwie Karpatów i innych gór i równin Polski", 1815 (Drukarnia Rządowa w Warszawie)
- Konrad Reiss "Der Flynz – Ein sagenumwobener Findling zwischen Zörbig, Zehmitz und Löberitz", 2002
- Rapmund "Chronik der Stadt Zörbig", 1849
- Johann Gottlob Worbs "Geschichte der Herrschaften Sorau und Triebel", Sorau 1826
- Waldemar Bena "Dzieje Puszczy Zgorzelecko-Osieckiej", 2001 (ISBN 83-87320-88-9)
- Towarzystwo Bory Dolnośląskie "Boski Flins na Dolnym Śląsku, Łużycach i w Saksonii", 2004
- Andrzej Zieliński, Miasta dolnośląskie na dawnej rycinie, Wydawnictwo Dolnośląskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego Silesia, Wrocław 2002, s.52

--

Drugie z archiwalnych doniesień

Flins (Flynz, Lwińc), bóg śmierci w mitologii Wenedów, bóstwo słowiańskie, po raz pierwszy wzmiankowane w "Kronice Saskiej" (Cronicken der Sassen) brunszwickiego urzędnika i pisarza Konrada Bothego, z 1492 roku. Brakuje świadectw archeologicznych autentyczności jego kultu. Jak chce lokalna legenda:

„prześladowani przez niemieckich władców słowiańscy Milczanie przynieśli złoty posąg Flinsa do miejscowości Mirsk (pod Świeradowem), a dokładnie na wzgórze Wyrwak. Następnie ukryli go wysoko w górach, miejscu gdzie wytrysło wnet cudowne źródło, dające ludziom przedłużenie życia i zdrowie. Jeszcze na długo przed powstaniem kurortu przybywali tu ludzie, by napić się cudownej wody.”

(wg http://www.radiobory.dbv.pl/readarticle.php?article_id=114)

Jeden z rysunków Flinsa. wg http://www.radiobory.dbv.pl/readarticle.php?article_id=114

Według podania jego złoty posąg miał stać na górze nieopodal Świeradowa-Zdroju, koło Budziszyna oraz w Iławie koło Szprotawy. Opisany jako trup w płaszczu, z długą brodą, w jednej ręce trzymający pęcherz lub róg albo też pochodnię, zaś drugą podtrzymujący stojącego lwa. Legenda o

Swieradowie-Zdroju wspomina zaś samego Iwa. Stanisław Staszic opisując Góry Izerskie zamieścił o Flinsie następującą informację:

Welikońskie góry pierwotne leżą w Xięstwie Jaworskiem, mil 10 wzdłuż, a około 6 mają wszerz. Tu są najdawniejsze osady Serbów, i Wendencyków, narodów Sławiańskich. Skład tych gór jest granit i gnejs jednolity, w jednym i drugim kwarc przemaga. Szczególnie w górze Flins. Nazwisko jej od bożka śmierci u Serbów i Wendencyków, który tu z dawnych podań miał mieć kościół.

Nazwę Góra Flinsa (Flinsberg) zmieniono jednak w czasach kolonizacji tych ziem przez administrację PRL po 1945 roku. Patronem miasta stał się katolicki pustelnik:

Page 311

wg Wspólne dziedzictwo?: ze studiów nad stosunkiem do spuścizny kulturowej na Ziemiach Zachodnich i Północnych

Zbigniew Mazur http://books.google.pl/books/about/Wsp%C3%B3lne_dziedzictwo.html?id=9qW1AAAAIAAJ

Instytut Zachodni, 2000 - Poland - 876 pages

W swojej książce, wydanej w 1732 r., "Die ausführliche Nachricht von der Stadt Zörbig", Friedrich Gottfried Eltze wspomniął, iż w mieście Zörbig w Saksonii Anhalt w Niemczech znajdował się kamień nazywany przez tubylców Flynzem, od stojącej tu niegdyś figury rzekomo czczonego przez Serbów boga Flynza. Od 1837 r. kamień został objęty ochroną prawną jako zabytek dawnego kultu pogańskiego[1].

Wizerunek Flinsa, cc wikimedia

W opracowaniu o izerskim mieście i uzdrowisku Góra Flinsa- Zdrój (lub Świeradów-Zdrój) jest książka „Swieradów-Zdrój. Monografia historyczna miasta” (Jelenia Góra 1989), wydana z inicjatywy Andrzeja Grzelaka i Henryka Szokę. W tej publikacji Edmund Szczepański w rozdziale o historii przedwojennej spolonizowanego miasta zacytował podanie Krzysztofa Manliusa z dzieła „De idolo Lusatorum deiecto Flynz” (Zgorzelec 1570) o zniszczeniu przez Niemców pogańskiego bożka Łużyczan Lwinca (potem Wlinca, Flinca), od którego powstała niemiecka nazwa wsi, następnie uzdrowiska: Flinsberg. Jednak w podaniu Manliusa nie znajdujemy opisu posągu ani omówienia funkcji bożka w mitologii słowiańskiej.

Bóg Łużyczan, włączony do dawnej nazwy Bad Flinsberg- dawna nazwa Świeradowa Zdroju, jest

postać opisywaną w polskiej literaturze i historiografii. W dziele Adama Naruszewicza (1733-1796), pt. „Historia narodu polskiego” (Warszawa 1824), autor przedstawił obszernie funkcję bożka w mitologii, jego postać i towarzyszące mu akcesoria:

„Flins, Bóg wskrzeszający umarłych. Z wyrazistości przezwiska boga Flinsa można wnosić, iż od słowa pilność, czyli pilny, tak został nazwanym. Jest mi rękoymią Fabriciusz podobnie o nim mówiący, a temi słowy: bóg Flins wyraża boga pilnego, czuwającego, który nigdy nie śpi, lecz ustawnie patrzy na umarłych, mając ich wskresić.[...] po głębszem wpatrywaniu się znajduję, iż narody prawdziwie Słowiańskie musiały to bożyszcze w kraich, do których przybyły, po Scytach i Sarmatach zastać, a od obywatelów kraiowych, gdy się z nimi mieszały, cześć jego nabyć.[...] Pisze o niem [...] w kronice Saskiey pod rokiem 1116, iż gdy Wenedowie lub Słowacy wiarę Chrześciańską powtórę porzucili, wraz dawne swe bożyszcze, od rodzaju kamienia na którym stało Flins nazwane, podnieśli i cześć zaczęli; wyrażało ono niby to człeka umarłego, blade będąc, włos i kędziory miało czarne, płaszcz zaś czerwonego koloru, w prawey ręce na kiiu pochodnią trzymało u wierzchu niby gorejącą, na lewey zaś barce stał lew z głową podniesioną, którego gmin zabobonny wierzył być wskrzesicielem umarłych.[...] płaszcz miał długi na sobie, w ręku kij, a na wierzchu jego pęcherz wieprzowy.[...] gorejący, snopek, czyli pochodnia wyrażała, iż ciała umarłych kiedyś ożyją.[...] posąg Flinsa bałwana Luzatów książę Lotariusz dziewięć laty wprzód, nim Cesarzem został, zburzył”.

Ponieważ Lotariusz był cesarzem w latach 1133-1137, zatem według tego przekazu do zburzenia posągu Flinsa przez Niemców doszło w 1124 r., więc odnowienie pogaństwa na Łużycach, wyrażone m.in. oddawaniem czci Flinsowi, trwało tylko osiem lat (1116-1124). Jednak relikty wierzeń pogańskich przetrwały na pewno znacznie dłużej; zresztą ich pokłosiem była średniowieczna nazwa Flinsberg.

Dzieło Adama Naruszewicza opisujące Flinsa interesująco uzupełnia historyk, językoznawca i bibliograf, Jerzy Samuel Bandtkie (1768-1835) w „Dziejach narodu polskiego” (Wrocław 1835), gdzie autor powołując się na innych autorów powiadał:

„Nazwisko tego Boga nie jest słowiańskiem, zapewne inaczej nazywali go Syrbowie Luzacyi. Nie mamy już prawdziwego jego wyobrażenia, jednak świadectwo Botona w Kronice Saskiey: 'Syrbowie odpadają od wiary i przystają do swego Bożka starego, ten się nazywa Flins. Stoi on na głazie, na kamieniu (Flins) jak zmarły człowiek w długim płaszczu, ma w jedney (a to w prawey) ręce palącą się pochodnię, a na ramieniu po lewey jego ręce, opiera się z tyłu lew stojący, który ma ich (Syrbów) obudzić z umarłych, kiedy umrą'. Tu przypomina J. P. Legis: że lew na męki złych ludzi, lub tych, co nie zginęli na pobojuwisku, a pochodnią palącą się mieni być ową laską, którą Syrbowie na znak śmierci przy pogrzebowych obrządkach nosić byli zwykli”.

Istnieje również duży kamień w pobliżu miasta Szprotawa w Polsce, zwany Flins, choć domniemanie jego związku z jakimkolwiek kultem Flinsa jest w dużej mierze hipotetyczne. Niemniej jednak, Flins, zarówno z kamienia jak i bóg, tworzą jeden z tematów badań miejscowego muzeum historycznego, Muzeum Ziemi Szprotawskiej.

Maciej Boryna o Flinsie i Liczyrzepie

Dziadoszyce to słowiańskie plemię zamieszkałe w okolicach dolnego Bobru. Jego istnienie zostało poświadczane w trzech dokumentach. Po raz pierwszy w spisie plemion Geografa Bawarskiego pochodzącym prawdopodobnie z połowy IX wieku, pod nazwą *Dadosezani*. Następnie przez Thietmara z Merseburga, kiedy to w roku 1000 cesarz niemiecki Otton III został powitany i wystawnie ugoszczony na ziemi Dziadoszyców (*Diadesisi*) w grodzie Hawa (dziś Szprotawa) przez władcę Polski Bolesława Chrobrego. Tzw. dokument praski z 1086 określa północne granice biskupstwa, wymieniając m.in. Dziadoszyców (*Dedosize*) w sąsiedztwie ze Ślęzanami i Milczanami.